

วัดท่าไชยศิริ

ชื่อแหล่ง วัดท่าไชยศิริ
ที่ตั้ง หมู่ 2 บ้านสิงขร ตำบลสมอพลือ อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี
เส้นทางเข้าสู่แหล่ง จากจังหวัดเพชรบุรี ไปทางอำเภอย่างตามถนนเพชรเกษมหลักกิโลเมตรที่ 171-172
 วัดอยู่ทางขวาติดถนนเพชรเกษม

สภาพภูมิศาสตร์และสิ่งแวดล้อม

สภาพภูมิศาสตร์ ที่ราบริมน้ำเพชรบุรีฝั่งทิศตะวันออก
แหล่งน้ำ แม่น้ำเพชรบุรี

ประวัติ เดิมชื่อวัดใต้ น่าจะเป็นวัดที่มีมานานตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยา มีประวัติว่าในสมัยอยุธยาตอนปลาย ชาวหมู่บ้านสิงขรในประเทศพม่า หนีภัยสงครามเข้ามาถึงที่นี่ พม่าตามมาทันชาวบ้านจึงเตรียมการสู้รบ โดยให้เด็กและคนชราไปอยู่ในโบสถ์ แล้วทำการสู้รบขับไล่พม่าออกไปได้ หลังจากนั้นจึงเปลี่ยนชื่อวัดใต้ เป็นวัดท่าไชยศิริ ทุกวันนี้ยังมีชื่อหมู่บ้านสิงขร เป็นที่ระลึกถึงถิ่นเดิมของชาวบ้านที่อพยพมา ทางด้านทิศตะวันตกของวัดนี้ห่างออกไปประมาณ 300 เมตร มีวัดร้างอีก 2 วัด คือวัดกลางและวัดเหนือ ซึ่งเป็นวัดที่ร่วมสมัยกับวัดใต้

วัดท่าไชยศรिनันตั้งอยู่ริมแม่น้ำเพชรบุรี ที่ทำน้ำวัดนี้มีน้ำที่ใสสะอาดมาก ตั้งแต่โบราณมาถ้าพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวประทับเมืองเพชรบุรี จะต้องนำน้ำที่วัดท่าไชยศิริไปเป็นน้ำเสวย และใช้น้ำที่วัดท่าไชยศิรินี้เป็นน้ำอภิเษกทุกรัชกาลของกรุงรัตนโกสินทร์ และได้ตั้งที่พักเจ้าพนักงานดูแลรักษาความสะอาดน้ำไว้ที่ศาลาหน้า 1 หลัง มีเจ้าหน้าที่ประจำการ 1 คน แต่ได้เลิกไปในสมัยรัชกาลที่ 7 ในสมัยรัชกาลที่ 5 นั้น พระองค์โปรดเสวยน้ำจากแม่น้ำเพชร ปรากฏหลักฐานตั้งข้อความในใบบอกเมืองเพชรบุรี ราวพ.ศ. 2420 โดยพระยาสุรินทรฤาไชย ความว่า “ด้วยมีตราพระคชสิทธิ์ โปรดเกล้าโปรดกระหม่อม ให้ข้าพเจ้าแต่งกรมการกำกับกันคุมไพร่ไปตักน้ำหน้าวัดถ้ำไซ (วัดท่าไชยศิริ) ส่งเข้ามาเป็นน้ำเสวย (สรง) น้ำเสวย เดือนละสองครั้ง ๆ ละยี่สิบตุ้มเสมอจกทุกเดือนนั้น ข้าพระพุทธเจ้าได้ทราบในท้องตราซึ่งโปรดออกไปทุกประการแล้ว ข้าพระพุทธเจ้าได้แต่งให้ขุนลครประการคุมไพร่ไปตักน้ำหน้าวัดท่าไชยยี่สิบตุ้ม ได้เอาผ้าขาวห่มปากตุ้มประทับครารูปกระต่ายประจำครั้งมอบให้ขุนลครประการคุมมาส่งด้วยแล้ว” และจากพระราชหัตถเลขาในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวถึงเสนาบดีกระทรวงมหาดไทย เมื่อวันที่ 26 มกราคม 2465 ความตอนหนึ่งว่า “เรื่องน้ำเพชรบุรีนี้ เคยทราบมาแต่ว่าถือกันว่าเป็นน้ำดีเคยได้ยินพระบาทสมเด็จพระรามาธิบดีที่ 5 รัชสั่งว่า นิยมกันว่ามีรสแปลกกว่าลำน้ำเจ้าพระยา และท่านรัชสั่งว่า พระองค์เองเคยเสวยน้ำเพชรบุรีเสียจนเคยแล้วเสวยน้ำอื่น ๆ ไม่อร่อย จึงต้องส่งน้ำเสวยมาจากเมืองเพชรบุรีและนำน้ำนั้นใช้เป็นน้ำเสวยจริง ๆ ตลอดมากาลปัจจุบัน” และการใช้น้ำจากเพชรบุรีเป็นน้ำเสวยก็ได้สิ้นสุดลงลงในปี 2465 เนื่องจากทางราชการเห็นว่าน้ำเริ่มสกปรก ไม่เหมาะสมที่จะเป็นน้ำเสวยอีกต่อไป

มีข้อความกล่าวถึงท่าไชยในพระราชหัตถเลขาของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ 5) เมื่อคราวเสด็จประพาสสมณชลราชบุรี เมื่อ พ.ศ. 2452 ดังนี้ “ทางที่ขึ้นไปนี้เกินท่าชัย ซึ่งเป็นที่ตักน้ำเสวยขึ้นไปเป็นอันมากมีชื่อหนึ่งซึ่งลึกลับอยู่ คือน้ำราชาภิเษกนั้น ไม่ใช่ใช้แต่น้ำ 4 สระ ใช้แม่น้ำทั้ง 5 ในกรุงสยามคือ แม่น้ำป่าสัก แม่น้ำเจ้าพระยา แม่น้ำท่าจีน แม่น้ำแม่กลอง และแม่น้ำเพชรบุรี มีชื่อตำบลที่ตักทุกเมือง แต่ที่เพชรบุรีนี้ที่ท่าชัย” สำหรับการนำน้ำจากแม่น้ำเพชรบุรีเข้าพระราชพิธีบรมราชาภิเษกมาแต่โบราณนั้น มีหลักฐานยืนยัน ดังสารตราถึงพระยาเพชรบุรีเมื่อ พ.ศ. 2394 โดยทางกรุงเทพฯ ๆ จะตั้งการพระราชพิธีบรมราชาภิเษกพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว และพระปิ่นเกล้าเจ้าอยู่หัวขึ้นครองราชสมบัติต่อจากพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว ในกรณีนี้ต้องการน้ำสำหรับเข้าพิธีดังกล่าว จึงให้หลวงยกกระบัตรเมืองเพชรบุรี หลวงเทพเสนี ถือนำสารมายังพระยาเพชรบุรี ให้แต่งตั้งกรมการไปตักน้ำที่หน้าเมืองเพชรบุรี แล้วเอาใบบอกปิดปากหม้อ เอาผ้าขาวห่มปากหม้อผูกปิดตราประจำครั้ง แล้วมอบให้หลวงยกกระบัตร หลวงเทพเสนี คุมเข้าไปส่งยังกรุงเทพมหานครให้ทันกำหนดการพระราชพิธีดังกล่าว ข้อความดังนี้ " สารตรา ท่านเจ้าพระยา

อรรถมหาเสนา ฯ มาถึงพระยาเพชรบุรี พระศรีสวัสดิ์ ด้วย ณ วันเดือน 6 ค่ำขึ้น ปีกุญตรีศก พระเรีจะด้ตั้ง
 การพระราชพิธีพระบรมราชาพิเศกพระบาทสมเด็จพระเจ้าอนงยาเออเจ้าฟ้ามงกุฎสิมุตติเวาวงษพงษอดิษสระ
 กระลัดและสมเด็จพระเจ้าอนงยาเออเจ้าฟ้ากรมขุนอิศเรจรังสรร ขึ้นเถลิงถวัลราชมหัยสวรรสิพสรรตติวงษ
 ดำรงศรียราชสมบัติตามพระราชประเพณีพระมหากษัตริราชเจ้าสิพต่อไป ต้องการน้ำสำหรับเข้าพระ
 ราชพิธีพระบรมราชาพิเศก จริงให้หลวงยกกระบัดเมืองเพชรบุรี หลวงเทพเสนีย ถือตราออกมาให้พระยาเพชร
 บุรี พระศรีสวัสดิ์ แต่งกรมการไปตักน้ำที่น้ำเมืองเพชรบุรี ศรีสวัสดิ์ แล้วให้เอาใบบอกรปิดปากม่อ เอาผ้าขาวห่ม
 ปากม่อด้วยผูกปิดราประจำครั้งมอให้หลวงยกกระบัด หลวงเทพเสนียคุมเข้าไปส่งให้ถึงกรุงเทพ ฯ แต่ในเดือน
 5 ค่ำแรมปีกุญตรีศกให้ทันกำหนดเรีก ในการพระราชพิธี สารตรามา ณ 5 ฯ 5 ค่ำจุลศักราช 1213 ปีกุญตรีศก"

เมื่อพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 เสด็จขึ้นครองราชย์ พ.ศ. 2411 ก็
 ใช้น้ำเพชรบุรีในพระราชพิธีบรมราชาภิเศก มีข้อความในตราสารว่า "ด้วยกำหนดพระฤกษ์การพระราชพิธีบรม
 ราชาภิเศกในวันพุธ เดือน 12 ขึ้น 6 ค่ำ ปีมะโรง สัมฤทธิศก ต้องการน้ำเข้าพระราชพิธีอย่างพระมหากษัตริ
 เจ้า แต่ก่อนจึงให้ ... พระยาเพชรบุรีตักน้ำทำไชยหม้อ 1 ให้เอาใบบอกรปิดปากม่อ เอาผ้าขาวห่มปากม่อ
 ด้วยผูกปิดราประจำครั้งแต่งตั้งกรมการผู้ใหญ่คุมลงไปส่งยังกรุงเทพ ให้ทันการพระราชพิธีอย่าให้เสียราชการ
 ได้ สารตรามา ณ วันพฤหัสบดี เดือน 11 แรม 7 ค่ำ ปีมะโรง สัมฤทธิศก จุลศักราช 1230"

หลักฐานทางด้านโบราณคดี

1. **ศาลาท่าน้ำ** มีตัวอักษรที่หน้าบันทั้ง 2 ด้าน ด้านนอกมีข้อความ "ร.ศ.130" ส่วนด้านติด
 แม่น้ำมีข้อความ "ท้าวปีกุญตรีศก" ตรงกับสมัยรัชกาลที่ 6 ลักษณะทางสถาปัตยกรรมเป็นศาลาทรงไทย ลักษณะเป็น
 ศาลาโถง หลังคาชั้นเดียวมีปีกนกยื่นออกไป เครื่องบนไม้มุงกระเบื้องซีเมนต์ เครื่องลายองไม้ หน้าบันไม้แกะสลักประดับ
 กระจกสี

2. **อุโบสถ** เป็นอาคารทรงไทย ก่ออิฐถือปูน ขนาด 5 ห้อง ได้รับการบูรณะแล้ว ด้านหน้ามี
 พาไล มีประตูทางด้านหน้า 2 ประตู หน้าต่างด้านละ 3 บาน ผนังด้านนอกมีเสาอิง ลานรอบอุโบสถมีแท่นเสมา
 รูปกุบ เ समाสลักจากหินทรายแดง แบบเรียบไม่ตกแต่งลวดลายเป็นเสมาแบบที่ด้านบนกว้างแล้วคอดลงมาเป็น
 เหวจากนั้นตัดตรงลงเป็นขอบสี่เหลี่ยม (แท่น) ส่วนเอวไม่คอดมากรูปทรงจึงค่อนข้างเพรียว ตรงกลางเสมาทำ
 เป็นสันนูนตั้งแต่ส่วนยอดตลอดลงมา แยกเป็นแนวสามเหลี่ยมที่ห้องเสมา วัดนี้มีเสมาคู่ ขนาดลดหลั่นกัน

3. **เจดีย์ทรงกลม** ด้านหลังอุโบสถได้รับการบูรณะแล้วแต่น่าจะมีการคงรูปแบบเดิมไว้บ้าง
 ฐานล่างสุดเป็นฐานสี่เหลี่ยมแบบฐานสิงห์ ถัดขึ้นไปเป็นฐานเขียงทรงกลม 3 ชั้น และฐานบัวมีชูดมลายลูกแก้ว
 รองรับปากระฆัง องค์กรฆังกลม ทรงสั้น ถัดขึ้นไปเป็นบัลลังก์แปดเหลี่ยม ส่วนยอดเป็นชูดมลายลูกแก้ว

4. **เจดีย์ราย** ตั้งอยู่ด้านหน้า และด้านข้างอุโบสถมีทั้งเจดีย์ทรงกลมและเจดีย์ย่อมุมไม้สิบสอง

5. **หมุกุฎิสงฆ์** เป็นเรือนไม้ทรงไทย มีรูปแบบของฝาเรือนไทยสมัยโบราณ

การกำหนดอายุสมัย	อยุธยา - รัตนโกสินทร์
การประกาศขึ้นทะเบียน	ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 113 ตอนพิเศษ 50 ง วันที่ 18 ธันวาคม 2539 พื้นที่ - ไร่ 1 งาน 72.80 ตารางวา
รูปแบบของแหล่งโบราณคดี	วัดในพุทธศาสนา
วันเวลาที่ปฏิบัติงาน	สำรวจ 3 กันยายน 2539 บันทึก 15 กันยายน 2539
ผู้ปฏิบัติงาน	นางสาวพยุ่ง วงษ์น้อย
ที่มาของข้อมูล	โบราณสถานที่ยังมิได้ขึ้นทะเบียนเล่ม 2 พระราชหัตถเลขา เมื่อคราวเสด็จพระราชดำเนินมณฑลราชบุรี ในปีระกา พ.ศ. 2452 (พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 5) สมุดเพชรบุรี 2525

ภาพประกอบ:

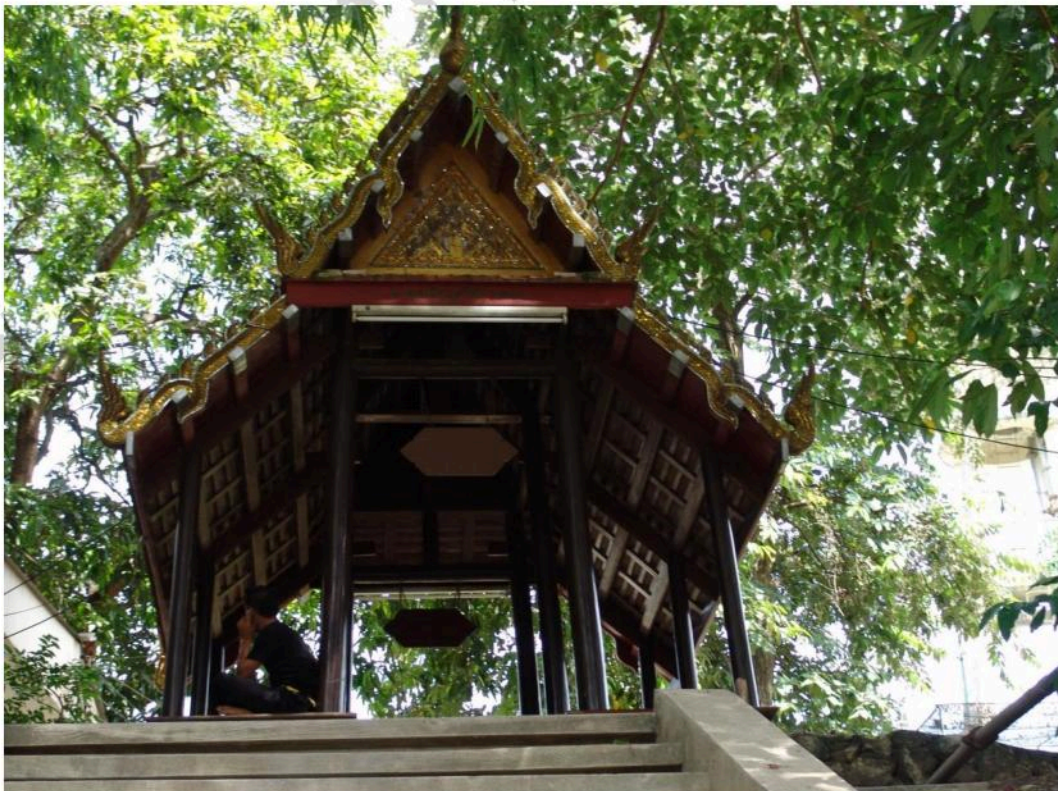
อุโบสถวัดท่าไชยศิริ

เสมาวัดท่าไชยศิริ เป็นเสมาคู่ สลักจากหินทรายแดง ไม่ตกแต่งลวดลาย

เจดีย์ทรงกลม ด้านหน้าอุโบสถ วัดท่าไชยศิริ น่าจะรักษา รูปแบบเดิมก่อนการบูรณะ บัลลังค์เป็นรูปแปดเหลี่ยม เป็นแบบนิยมของเจดีย์ทรงกลม สมัยอยุธยาตอนปลาย

ด้านทิศตะวันตก (ด้านติดแม่น้ำ) ของศาลาท่าน้ำวัดท่าไชยศิริ

หน้าบันด้านทิศตะวันตก มีข้อความ “ทรงปัญตรีศก”

สำนักศิลปากร